

ODBRANA

GODINA I

Preplata stoji mjesečno Din 6.—
trimestično Din 12.—
Inozemstvo D. 10.— odnosno 30.—

19 jula 1938

ODBRANA izlazi u Šibeniku redovito srijedom ujutro

Uredništvo i uprava nalazi se u prostorijama
»TIPOGRAFIJE«
u ulici Kr. Tomislava, kraj katedrale Sv. Jakova

Glavni urednik: Dr ANTE MIŠURA

Direktor i odgovorni urednik: HAMILKAR VITALIANI

BROJ 1

Dnevne vijesti

G. VOJKO CVRKIĆ minist. pošta i telegrafa nalazi se u Kaštel Starome sa vlastju na nekoliko dana odmora.

LONDON. Lord Chamberlain izjavio je u Donjem domu da Rimskom paktu nije potrebna ratifikacija Parlementa. Sada se radi na rezervi uslova, po kojima će britansko-italijanski sporazum stupiti na snagu. Jos nije pronađena nova zajednička formula.

LONDON. General Franko odgovorio je engleskoj vladi po slučajevima bombardovanja britanskih brodova. Odgovor je još nepoznat u jasnosti, on se još proučava na nadležnom mjestu. Izgleda da se u njemu detaljnije izlaže pojedine tučke iznale u prom odgovora.

ZAGREB. Dr. Janko Baričević narodni poslanik sa nekoliko svojih drugova vratio se u JNS i agitira zajedno snjegevim prestarnicima.

LONDON. Iz Moskve javljaju da se u obaviještenim krugovima najozbiljnije gorori da je maršal Budoni uhapšen. Maršal Budoni pao je u nemilost Staljinovu još mnogo ranije. Osim maršala Budonija uhapšen je, izgleda, i njegov aaman Zaporozec.

LONDON. U Palestini svakim danom situaciju postaje ozbiljnija. Sukobi Arapa i Jevreja sve su žeći. Englezzi pojavičavaju svoje trupe. Ubijanje engleskih oficira i vojnika nastavlja se. Telefonske veze su prekinute. Policajce muči ubijaju.

PARIZ. Medjunarodno udruženje za Društvo naroda u Kopenhagenu stvorilo je rezoluciju, kojom se poziva Društvo naroda da što prije sazove medjunarodnu konferenciju za rješenje jerejskog pitanja.

RIM. »Giornale d'Italia« piše povodom puta Imredya u Rim: »Slijedeći taj pravae Italija je pridodata svom tradicionalnom i sve intimnijem prijateljstvu s Mađarskom svog sporazuma s Jugoslavijom, kojoj pretstoji veliki razvoj pa se raduje što može da opazi kako se razvija sve veće razumjevanje između Budimpešte i Beograda u atmosferi realističnog mira.«

SPLIT. U rezoluciji Učiteljskog udruženja sekcijske Primorske banovine traži se i ovo: da se opet uspostavi stalnost učitelja i da se ukine celibat učiteljica.

RIM. Kardinal Pucelli pisao je ovih dana nadbiskupu Sariću: »Na veliku doista utjehu bio je Nj. Sekstost ovaj presjedni dokaz rene ljubavi što si Moga nedavno sa dobrim vjernicima svoje dijece pružio, kada si naime u zlatnom novcu doprinio Petru noviću, da olakšaš potrebe apostolske stolice. Veselo sam, da te izvestim kako je to bilo dragoo Sr. Ocu, koji treba plemenite pomoći da izvrši dužnost Sr. Stolice.«

SOFIJA. U Sofiji se vode nemacko-bugarski pregovori po pitanju povratka Njemačke u članstvo Međunarodne dinarske komisije, u kojoj Njemačka nije učestvovala od vremena srpskog rata.

Naš program

Naš je program sadržan u naslovu lista. Mi ćemo braniti istinu, u kojoj je pojam pravde i dobrote; u kojoj je smisao: »Svakome svoje.« Tuđe poštovati, a svojim se dičiti osobina je čestitih ljudi. Svoje braniti dužnost je koju sama priroda nameće svakome živome stvoru; ali braniti svoje svim plemenitim sredstvima to mogu samo plemeniti ljudi. Ljudi su po prirodi plemeniti, ali često utiču razni uzroci, pa umjesto da ljudi zagrijevaju užvišeni ideali u odbrani onoga što je njihovo, njih zanesu razni uticaji i oni se nadaju na stramputici. Ima slučajeva, kad ljudi lutaju po tmimi zato što uslijed nedostatka volje ili kulture moraju da popuste drugima da ih vode kud oni hoće. Ovakvi su vrijedni sažaljenja, njih treba nastojati dovesti na pravi put ukazujući im samu realnost bez ikakvih fantastičnih ukrasa. Ima i takovih slučajeva, kada na ljudi utiču lični interesi u telikoj mjeri, da se predaju samim sebi i ograniče pojam »svoje« na same sebe ne znajući da bez idealnog altruizma »svoje« u svakom smislu može donijeti najveću štetu. U takvom slučaju treba da gradjani, svjesni visokog pojma »svoje«, dižu svoj glas na odbranu zdrave logike i općega dobra.

Ako pogledamo na prilike pod kojima se danas vode naše političke borbe, vidimo jasno, da je razvijena seljačka politika jedan atak na zdrav razum. Politika seljačkoga fronta, pod izgovorom demokratske odbrane, ona je borba protiv demokratije. Dosta je pogledati na metode kojim se ova politika provodi, a da se odmah uoči stvarnost koja se ni malo ne razlikuje od najkrueg imperijalizma. O Marksizmu ne treba ni govoriti: on je u punom kontrastu sa demokratijom. Kako bi se mogao gradjanin, koji je u najtješnijoj vezi s državom, kad je u pitanju njegov materijalni život, koristiti, kad je u pitanju njegova duhovna sloboda? Sam Jaurés kako piše g. G. Suarez u svojoj knjizi o A. Briandu, imao je ozbiljnu ideju, kako bi, što prije, riješio antiklerikalno pitanje i digao ga s dnevnog reda, a da bi došao s dnevnog reda i radikalni program, pa se punom parom prihvatio svoga socijalnoga rješavanja u svim pravcima.

I mi smo uzeli za svoj najozbiljniji zadatak braniti istinu na svim linijama našega političkoga života, ukazujući na razne zablude i stramputice, koje bi mogle naš narod dovesti do nesreće.

REALNOST

Iako je još i danas u ustima našega svijeta onaj česti izraz: »Nema pod nebom ništa uova,« ipak se mora priznati da se još nikada do naših vremena nije pod ovakvim auspicijama razvijao naš politički život. Centralna Evropa daje nam sliku kakva se još nikada nije vidala.

Prije kratkog vremena grof Ciano govorio je u Milatu da treba da se očuva evropska civilizacija složnim radom četiriju velikih naroda. Kad se Italija, Francuska, Nemačka i Engleska slože, tada će njihova snaga prirodnim zakonom, kao jaki magnet, privlačiti sve male narode. Ti mali narodi biće zadovoljni i sretni u takvoj snažnoj i kulturnoj zajednici.

Istoka se ne bi, po njegovom mišljenju, imali bojati, jer se između istočnog i zapadnog svijeta diže jaki bedem Poljske i Rumunjske. — Na taj način 50,000,000 Slavena bilo bi uz ove velike kulturne narode, s kojima bi stvarali jedan veliki i snažni front protiv Istoka.

Izgradnja nove Evrope, prema Cia-

novom misljenju, značila bi za četiri velike sile prestiž u svijetu kakav još nikada istorija nije zabilježila.

Na ovome pitanju trebalo bi da se mali narodi, a osobito Slaveni, zauštave i uzmu ga u najozbiljnije posmatranje. To pitanje nikako nije za potcijenjivanje.

Dok se svom parom radi na zajedničkom frontu velikih kulturnih naroda, zar je pametno da puštamo naša da sluša nekeapsurdne doktrine o etničkim razlikama koje postoje između njegovih plemena?

Trebalo bi da već jednom prestanu naši domagozi zidanjem kula po oblacima i dokazivanjem da je jedna trećina veća od cjeline. Trebalo bi da već jednom prestanu s pozivanjem na socijalnu nepravdu, kulturnu zaostalost, nesposobnost i nespremnost školovanih ljudi, a na spremu i sposobnost neškolovanih ljudi. Trebalo bi da se već jednom prestane izgradnjem fantastične seljačko-demokratske države!

Najpametnije bi bilo, kad bi narodne vode radili na tome kako bi se

svaka stvar postavila na svoje mjesto i svakome dalo svoje. Opća bi stvar najbolje uspijevala, kad bi pojedinci uzimali u ruke posao za koji su se spremili. Društvena harmonija tek se onda može postići, ako su članovi društva svaki u svome pozivu...

Ako je ikada bilo potrebno pravo razumijevanje ozbiljnih pitanja; ako je ikada bila potrebna sloga dobroih u dobru, to je ona danas najpotrebnija.

Kad prijeti opasnost općoj stvari, treba zaboravljati na pojedinačne uvere i nepravde. Najbolje je ne stvarati činjenice koje ne postoje i koje su često u oprecine samo sa istinom nego i sa zdravim razumom. Umjesto tog i najbolje bi bilo izdizati se nad same sebe i složnim snagama raditi na zajedničkom dobru.

Pri ovome radu dobro je imati na umu da se stablo pomlađuje na samom svome korjenu.

Bilo bi već krajno vrijeme da se ostave na stranu svi opasni sufizmi, pa da se narodu, sa zdravim argumentima, ukazuje prava logika života, kako bi narod skrenuo s pogrešnog puta. Bilo bi već jednom krajno vrijeme, da narod uvidi, kako iz nešto najbolje bi bilo izdizati se nad same sebe i složnim snagama raditi na zajedničkom dobru.

ZLATARSKA RADNJA
Ante Fantulin - Šibenik

Smjernice sastava novog drž. budžeta

Ministar financije dao je uputstva za izradbu državnog budžeta prihoda i rashoda za iduću godinu 1938-39. U uputstvima se naglašava da treba budžetske kredite u predlogu novog budžeta reducirati, pošto su zajmovi za javne rade i narodnu odbranu, od četiri miljarde dinara, osigurana sredstva za podmirenje najhitnijih vanrednih odnosno investicionih potreba.

Odvajanjem jednog dijela materialnih rashoda činjenica je da na taj način nastaje automatski prenos nekojih ličnih rashoda, zbog čega se mora pristupiti redukciji jednog dijela nekvalifikovanih osoblja, što nije potrebno samo zbog budžetskog već i zbog administrativno-tehničkih razloga, jer prisustvo nekvalifikovanog osoblja koči pravilan rad i red u drž. administraciji.

Osim toga u predlog novog financ. zakona ne smiju se unositi odredbe, koje se direktno ne odnose na izvršenje budžeta.

Svi budž. prijedlozi imaju biti dostavljeni odjeljenju ministarstva financija najdalje do 1. septembra 1938.

Odjek naše štampe

Novosti. — Pisac o putu g. Imredu u Rim, između ostalog kaže: »Zapravo je nedavno ugovor ministra vanjskih poslova gosp. Kanne o smjernicama mađarske vanjske politike, da je ističeni odnose s Berlinom i Rimom, naročito potvrđao važnost podunarških pitanja, koja imaju istu takružnost, kao i odnosi s velikim silama. Po tom ugovoru opazilo se, da je Mađarsko stalo do toga da se orijentira i približi zemljama Male antante, mukar i ne Maloj antanti, kuo zajednicu, nego na osnovu bilateralnih ugovora s pojedinim zemljama. Italija je nesumnjivo sklonu toj tendenciji Mađarske i o tome će biti po svoj prilici govor i u Rimu.«

»Vreme« piše o aktivnosti dr. Hodža u rješavanju manjinskog statuta u Čehoslovačkoj: »G. dr. Hodža je spremio jedan opsežan zakon za narodnosti. Na ovome se ne ispoljuju ni zahtjeri sudetskih Njemaca ni popuštanja dr. Hodža.« Što se tiče Karpatke Rusije odlučeno je da joj se dade oblasni parlament. Pošto je p. Ilinca obolio u Bratislavi, to ga neće „ljubitelji senzacija“ vidjeti krajem jula u češkom parlamentu, da bava gromore i na g. dr. Hodžu i na centraliste.«

Ovih dana je u Sr. Trajci održao politički govor ministar g. dr. Korošec u kome je iznio slovenačku odanost Kralju i zajedničkoj domovini. Između ostaloga rekao je: »Mi sa ovom zemljom ostajemo sa svojom braćom Slovincima. Mi ostajemo sa svojom majkom Jugoslavijom. . . Nećemo govoriti, a još manje trditi, da je ljubav prema Kraljevskom Domu i odanost cijelini države samo naša. Za naše lično zadovoljstvo i po-konstatorali, da je dobro prošlo ono vrijeme kad smo slušali deklamacije, da je Republika naša dika i slično . . . Tuanas sri državljan priznaju Monarhiju i vole svoga kralja.«

BEOGRAD. Presednik vlade g. dr. Stojadinović imao bi uskoro posjetiti Dalmaciju, gdje bi se zadržao nekoliko dana. Zatim će rješavatno posjetiti Zetsku i Drinsku, a eventualno i Vrbavsku banovinu.

SUŠAK. Mjekarstvo državnog dobra Topolac daje dnevno mljeku u "Sušak" gdje ga produje litru po 1 dinar.

Službenost mađarske čakavštine sa riječko-liburnijskom i primorskom

Do sada se Mađedonski govor držao starom štokavštinom. Međutim proučavanjem čakavštine u svim našim krajevima, kao i izvan naših krajeva (Mađedonija te Gradišće Crna Gora i naselja u Dardanelima) došao sam do saznanja, da je Mađedonski govor čista i najstarija naša čakavština. Uspoređujući tu čakavštinu u Mađedoniji sa onom u Hrv. Primorju, Istri, kvarnerskim otocima i Dalmacijom došao sam napokon do toga, da je vrlo bliza mađedonska čakavština recanskog, gromniškog i piburnijskog, — a od budulskih govorova najbliža onom u Belom na otoku Cresu, a donekle u Dobrinju i Buzetu u Istri i buzetskoj okolici te Kamporu na otoku Rabu.

Frapantna istovjetnost naziva pojedinih mjesta na Reščini (okolici Rijeke) i Primorju: Kruševa, Leskovac, Golešina, Zahum, Podhum, Drenova, Rilo, Breznik, Vodica, Orahovo, (Orehovica), Grabrovo, Maščanica, Ras, Sušica, Mavrovo, Kočani,

NAŠE SREDNJE ŠKOLE

Prema § 1 Zakona o srednjim školama jasno je da se u njima ima vaspitavati moral i karakter, razvijati disciplinu rada i savjest o dužnosti. U srednjim školama se ima spremati mlađa generacija u svim propisanim disciplinama, kako bi se docnije mogla usavršavati na univerzitetima.

Da bi srednja škola odgovorila svojoj dužnosti, mora ići za tim da izazove u učenikovoj duši interes za učenjem, razmišljanjem i samostalnim radom.

Razumije se da nastavnik, kao glavni pokretač nastave, nije u školi samo zato da predaje i određuje srazmerni dio predviđenoga programa gradiva, već da pokreće sa duševnim sposobnostima učenika analizom i da zgodnom metodom postepeno zida u učenikovoj duši potrebnu zgradu znanja. Tako radeći on će slabije učenike popravljati, a u boljima izazivati sve veći interes i ambiciju.

U zajedničkom radu s učenicima nastavnik će dolaziti uvek do većine pozitivnih rezultata.

Odmjerenim, ozbiljnim, a ujedno i blagim vladanjem nastavnik će teško povrijediti učenikovu osjetljivost; on neće tako učenika bacati u apatiju.

Ma kako nastavnik visoko cijenio svoj stručni predmet, on ne smije nikada potcenjivati druge predmete, pa pretjerivati svojim zahtjevima u učenju. Treba da se u školi radi jednoobrazno ma kako bili predmeti raznovrsni. Ni jedan predmet nije sam za sebe cilj; već svi predmeti zajedno treba da

služe zajedničkom cilju. Povezanost učstave uvek daje najbolje rezultate.

Zato su potrebni nastavnički savjeti, koji utvrđuju odmah na početku godine plan na bazi koordinacije predmeta. Potrebno je da nastavnički savjeti utvrde i zajednički kriterijum ocjenjivanja učeničkog rada. Pri ocjenjivanju ne smije se uzimati u obzir samo pojedinačne odgovore, već opću spremu. Najviše treba da se nastavnik trudi, kako će poznavati i negativne i pozitivne strane svojih učenika, pa tako da dobije cijelovitu sliku njihovog znanja.

Razredna vijeća, stručne konferencije i ugledna predavanja od velike su koristi u didaktičnom poslu.

Održavanje roditeljskih sastanaka moglo bi biti od neizmjerne važnosti, kad bi roditelji mogli da se otresu svojih subjektivnih osobina, a nastavnici svojih osjetljivosti. U ovome poslu objektivnost je najpotrebitija.

»Zajednica doma i škole« mnogo bi koristila, kad bi uglavnom radila na unapređenju škole, ukoliko se to odnosi na vaspitanje i nastavu, a kad bi materijalnu stranu prepustila nadležnim faktorima.

Po školama gdje glavne uprave sazivaju članove na česte sastanke, na kojima se pretresaju nastavna i vaspitna pitanja, vide se najbolji rezultati u tome smislu.

Ako pravilo "udruženim snagama" u svakom društvu mnogo vrijedi, to najviše vrijedi u prosvjetno-školskim "udruženjima".

Privredni pregled

Uklučne takse na športske ulaznice. Ministar finansije g. D. Letica izjavio je norinarima, da obzirom na visoku nacionalnu ulogu naših viteških i športskih društava, rjava je ovih dana donijela uredbu kojom se posve uklida 20 postočna taksa na ulaznice za javne vježbe i utakmice svih viteških i športskih društava.

Stanje usjeva u Primorskoj banovini. Osim usjevi, naročito ječam urodili su osrednje: jare žitarice nešto slabije. — Kukuruz se drži još dobro i načelo bi trebalo da padne kiša. — Pri-

nos sijena je slab. — Krumpir takođe. Voće je inače dobro uopće. Višnje su nešto podbacile kao i u sjev. Dalmaciji masline. — Buhač podbacio je i kvalitativno i kvantitativno te se računa da će biti za 30 posto manji od prošlogodišnjeg. — Srježi se evijet plaćao 150 do 3 Din kg., a suhi 10-14, a u zadnje mu je doba cijena i do 16 Din kg.

Novi kovani novac s likom Kralja Petra II. Narodna banka će uskoro pustiti u promet novi kovani novac. Na raspisanom konkursu je učestvovao 70 umjetnika kipara. Prva nagrada dodijeljena je poznatom našem kiparu

Poreč, Spasovica, Rogozna, Treskavac, Skoplje (kraj Baške na otoku Krku), Vranje. Vrana na Cresu, itd. daju naslutiti, da se tu radi o istom narodu čakavskom, koji je kugod je prošao davao iste nazive svojoj zemlji.

Mimo te topografske nazive dolazi u prvom redu kao dokaz i to nepotican dokaz jednobitnosti:

I) GOVORI I PSIHOLOGIJA GOVORA NAČIN IZRAŽAVANJA.

a) glagol storit = djelati, raditi, učiniti nalazimo sumo u čakavštinu naše Rijeke (Fiume) i Mađedoniji.

Ca si z mane storila maletino moja, — kaže naš stari Recan.

Mađedonac taj glagol storit također rabi. —

,Ne stori, da ne najš (najdeš)! —

Ako rekof (retko!) dupka ne se stori.

Ako ti nosit duša, stori.

b) riječ „sat“ = sad = grad rabi se samo na Reščini i u Mađedoniji.

Kupatilo-Sat u Mađedoniji, Trsov (trs)-sat=vinograd=Trsat.

Tu treba ujedno primjetiti, da u mjestu d svudje rabi na kraju riječi i Mađedonac i Recanin slovo t, što

potvrđuje i sama gornja riječ „sat“.

Evo dokaza: Ot tri buki, dve vretena, ednoto skršeno, drugoto nedoprajeno.

OT pjanot (ot=od) i budalata-be-gat. — Selo fali u grat (grad) živi. Dakle Recan iz naše stare čakavske metropole Rijeke i Resan iz Mađedonije jednako rabe t u mjesto slova d.

c) riječ »dve« = dva, također rabe i naši stari Recani i Mađedonac. Dve leta son go čekal. Dve leta san ga čekal.

d) Mađedonac kao i Recan nikada ne kaže »iz« već »od«. Od bunarot. Od Susaka do Pehlina. Od Reke do Kastva.

e) Recan kao i Mađedonac kaže na njega u mjesto na njemu, „na“ sa akuzativom, mjesto „u“ u dativu i instrumentalu. Dimko razbral, oti dučanite se na Ordan i otišol da se pozdrave.

Butega je na njega, a ne na nju

Sla je na uru špat. Ca te je vrah tental na uru poč špat.

Sla je na puliciju. Na Sušak u mjesto u Sušaku.

f) riječ »ovdje« kaže Mađedonac ovdea, a Recan: ovdeka.

g) u svrhu nečesa, kaže Mađedo-

F. M. Dinčiću. Lik Nj. V. Kralja bit će u dva profila: novac od 10 i 50 dinara imat će desni profil, a novac od 20 dinara imat će lijevi profil. Na drugoj strani novca bit će stilizirani grb Kraljev Jugoslavije. Oro je prvi novac poslije oslobođenja koji je izradio jugoslovenski kipar.

Medj. obrtnička izložba u Berlinu. Dne 28. maja t. g. otvorena je u Berlinu I. Medjunarodna obrtnička izložba na kojoj je sudjelovalo 20 načina. Naša držara nije službeno sudjelovala već su izložbu zastupali razni obrtnički zavodi u prvom redu Zanatska komora.

Sam prostor u kojem su bili izloženi radovi naših obrtnika zauzimao je čak i po sudi samih Nijemaca prvo mjesto. Izvedba tog aranžmana djelo je nastavnika drž. obrtnice škole u Zagrebu g. Đure Kavurića.

Svi hrvatski, srpski i slovenački radovi bili su jednoglasno potvrđeni i odjenjeni kao najbolji.

Jedna međunarodna komisija u kojoj su bili i Nijemci izabrala je jedan rad g. Radmana Birtića iz Zagreba kao dar hrvatskih obrtnika Adolfa Hitleru. To dokazuje naročiti uspjeh naših obrtnika i osobito mladog majstora g. Birtića.

Naša se je Dalmacija također istakla. Osim mnogih pojedinaca izloženi su bili vrlo lijepi zlatarski radovi Banovinske poslovne centrale za istraživanje i unapređenje kućne radinosti u Splitu; zatim narodno veživo južne Dalmacije Cartatske zadruge, te glasovite čipke poznate pod imenom »ratice« Banovinske čipkarske škole u Pagu.

Broj nagrada na ovoj medjunarodnoj izložbi iznosio je za sve izlagачe svijeta samo 25 medalja, dvije počasne i jednu naročitu nagradu Zanatskoj komori u Zagrebu za uzornu organizaciju ove izložbe.

Naši obrtnici imaju punim pravom da se ponose svojim uspjehom jer je na njih otpalo više od polovine ovih nagrada.

Novi hotel Zetske plavide u Kotoru

Obzirom na razvijanje akcije u cilju unapređenja turizma u Južnoj Dalmaciji, Zetske plavide poduzeće u Kotoru novi hotel »Slavija«. Hotel je na samoj obali, sa 60 soba, a ima najmodernejši komfor i vlastitu plažu. Izgradnja hotela zapada preko milijun i po dinara.

nac i Recan: za da se.

Trgnale perečani na planina za da bera drva.

Gošpodine plovane san dosal za da se zenin.

h) riječ vi a = vidi ga, za koju smo mi Primorci držali, da je to talijanska riječ via = put, ulica, što je posveta prigrješno rabe i Mađedonci i svi Primorci, te svi Čakavci.

Svak naš Primorka kaže i danas: vi a to je silu dobar čovik ili clovek. A vi a mu rekol.

i) tuku = tko (tukajše i tulikajše)

j) ama = li, rabe i Mađedonci i Recan: li. Primorci i Čakavci uopće. — ti si rekol? Ama si cul?

k) se — Se čo trebe. Se ca treba.

l) Mađedonac kaže »koga« »kog« a Recan: — kad kao i Gromiščanin.

m) kad — kuda (Kade će odiš.

Kade gre — kada (I gre).

n) ga — ga (I go pital. I pital ga, Niko — ga je !)

o) kar — svađati se.

p) kri — služiti krif, a na na

VIJESTI SA OBALJE NAŠEG JADRANA

Naš grad

Medu ostalim mjestima na Jadranu pokazuje i naš Šibenik vrlo veliku djelatnost u turističkom pogledu. Kupališta „Jadrina“ i „Paklena“ svaki su dan prepuna kupača, gdje se između mještana zapaža i veliki broj domaćih i stranih gostiju. Osim toga grad je inače uvijek pun raznih turista i ostalih prolaznih gostiju, među kojima se čuju razgovori u skoro svim evropskim jezicima, Šibenska je luka dnevno posjećena sa više turističkih udruženja, pod zastavama raznih narodnosti.

Večernja je razonoda prijatnija nego na ostalim našim kupalištima. Osim ugodnih ščetinja po Poljani, parku obali i drugdje, pružaju raznovrsnih ugodnih zabava i naše restauratorske radnje sa svojim odličnim jazz- i sevdah-kapelama.

Prema tome naš je starodrevni Šibenik u turističkom pogledu znatno pokročio naprijed, što se zapaža načito ove godine, kada je, na višekratnu ooravdanu intervenciju sa strane gg. Inž. Ježine, pretsjednika „Putnika“, Šefa g. Tomasea, Šefa stanice g. Marangunića i dr. skrenuo na Šibenik svoju pažnju g. Ministar saobraćaja, a napose i sama direkcija drž. željeznica, čime je grad mnogo dobio u saobraćajnom pogledu. To je mnogo doprinjelo jačanju turist. ravnodu.

Za Jadransku plovidbu, to se međutim ne može kazati jer je baš ove godine, bilo zabunom, bilo poradi drugih razloga, Šibenik znatno zapostavljen, tako da su parobrodarske veze prilično loše. Na to ćemo se pobliže osvrnuti drugom prilikom...

Uvjereni smo da će Šibenik uspjeti da u tom smjeru napreduje. Ovo uverenje u nama stvara potpuno nastojanje injerodavnih da se grad dovede u položaj koji dolikuje jednoj primorskom gradu.

Sa uređivanjem samog mesta išlo se je također dosta naprijed, što dokazuje veći broj ulica i trgova uređenih upravo velegradski (asfaltiranjem i sadenjem cvijeća po rubo-

govo mesto go zel Ordana.

r) Ne mijes malo — u mjesto nije mi malo. — Ni mi malo.

s) dur, se dur, se duron = ne-prekidno, svi bez iznimke Črabe i Recani i Resani Maćedonci.

„Kako na toj, čo bil najgore, počnale da go prža ručete, im rekol na tija pod nego da se drža dobro, dur, da si gi pljasne rocite.“

„ni eden nema da kasne, dur ne go izdroba sve lebot.“

2). NARODNE PJESEME, KOJE SE PJEVAJU U MAĆEDONIJI PJEVAJU SE I U HRV. PRIMORJU I OKOLICI RIJEKE.

„Povar selo zelen javor Spod javora voda vri.“

Tri devojke vodu nose. Vodu nose Boga prose: „Daj nan frajara tri!“

Maćedonska nar. pjesma glasi (iz zbirke profesora Đorđa Kiselinovića):

„Više selo zelen javor Pod javorot izvor voda.“

Tri devojke voda crpat, Voda crpat Boga moljat: „Daj ni, Bože, tri momčinja.“

Dodalje narodna pjesma »Tamna magla po polju je pala“:

Hoće li nova općinska uprava grada Splita oživotvoriti postavljanje spomenika blpoč. Kralju Aleksandru?

U Splitu je, nakon smrti blpoč. Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja, bila pokrenuta akcija za sakupljanje priloga, a svrhom podizanja spomenika Velikom Kralju.

Sakupljena je prilična svota, dovoljna da se taj spomenik podigne, a isto tako izvršen je, iako pristran, konkurs, o kojemu je bilo već riječi u štampi.

Iako je građanstvo Splita, čijim se novcima spomenik imade da podigne, više puta inzistiralo javno, pisanom riječju, da odbor otvorene radom, ipak uvijek se dešavalо, da je odbor preko toga prelazio šutke, kao da ga se sve to ne tiče.

Međutim, odbor je ili okolina vodstva tog odbora u javnost proturisala vijesti, da je razlog što se spomenik ne diže momentalna nepovoljna politička konjuktura.

Ako je ovo bio stvarno bitni razlog za to, onda danas, kad je glavni predstavnik tog odbora završio svoju misiju silaskom sa vlasti splitske općine, možemo ustvrditi, da ne služi na diku onima sve ovo.

Jer, kad Sušaku, kad malim i neznatnim mjestima po našoj Otadžbini ništa nije smetalo da podignu dostojeće i monumentalne spomenike blpoč. Kralju, onda to nije smjelo da smeta

vima po uzoru engl. parkova). Trebalo bi još da se ista pažnja posveti i pobočnim ulicama, gdje treba mnogo popravaka i regulisanja. Znamo da opć. uprava, obzirom na svoje fin. prilike, ne može da na sve do spiye, ali sa dobrom voljom i uzajamnom pripomoći građana dalo bi se izvesti mnogo toga.

U velikom planu izvođenja javnih radova i naša će obala biti doskora sastavni dio velike turist. ceste uz more, i to preko Martinjske. Odnosne predradnje već su gotove; trebalo bi samo zagrijati za stvar nadležne da se i taj posao potpuno dovrši; trebalo bi cijeniti ono dobro što Šibenik na-

Tamna magla po poleto),
Mene tuga male, na srce (vo)
Z'edno ludo mlado ot selo (to),
Blizu-blizu, male komšijete,
Zid ni deli, male, odaite,
Plot ni deli, male, dvoroite.
Ne je voda, male, da precekne,
Ne je ogan, male, da pregori!
Teška tuga, male, na srcevo!..

(Iz Tetova)

„Tamna magla po polju je pala,
Mane tuga na sardašće moje,
Zarad jene maletine mlade“, — pjeva se i u Primorju.

Maćedonsko-čakavска pjesma iz Velesa (zbirka prof. Kiselinovića):

Ženil se Petre vojvoda, le-le,

Ženil se Petre vojvoda-i!

Pokanil do devet sestri, le-le,

Pokanil do devet sestri-i!

Deseta sestra ne kanil, le-le,

Deseta sestra ne kanil-i!

Sam pošol Petre po neja, le-le,

Sam pošol Petre po neja-i!

Aj dođi, sestro na svadba, le-le,

Aj dođi, sestro na svadba-i!

Ne možam bratu da dojdam, le-le,

Ne možam bratu da dojdam-i!

Teska mi kuća na glava, le-le,

Teska mi kuća na glava-i

Tanko mi platno na razboji, le-le,

Tanko mi platno na razboji!

ni Splitu, koji je uvijek bio poznat kao živa velika nacionalne i jugoslovenske misli i koji je prvi sa dubokim pijetetom i bolu primio u zagrljaj mrtvo Tijelo svog Kralja.

Na čelu Splita došla je nova opć. uprava. U vijeće Splita došla su nova lica. I među njima mi danas razabiremo velik broj izbrušenih rodoljuba i visoko moralnih ljudi,

Ovog časa apeliramo u prvom redu na njihovo rodoljubje, a u drugom na njihov moral, da izvrše obavezu koju građani Splita traže — da se oživotvori plan podizanja veličanstvenog spomenika Kralju Ujedinitelju u Splitu.

Mi vjerujemo, a to se nada i cijelo građanstvo, da ćemo na jednoj od slijedećih sjednica općine grada Splita čuti glas o tome. I vjerujemo, da će taj glas biti shvaćen i ostvaren.

Na splitskoj periferiji trebalo bi pojačati policijsku stražu

U Splitu, u posljednje vrijeme, a naročito na njegovoj periferiji učestale su razne krade. Kradljivci su toliko smioni, da se penju čak na prve katove, a isto tako lome prozore i vrata pojedinih stanova.

Ove pojave nesumnjivo iziskuju pojačanje policijske straže na periferiji, a naročito oko Solinske ceste, Firule, Poljuda, gdje ovi kradljivci najrađe djeluju.

žalost još nije nikada znao, čak šta više, pokazao je u tom pogledu veliku zaostalost za Splitom. U većim radovima trebalo bi da se nađe i neko kompromisno rješenje u svrhu regulisanja same obale. Kako je Šibenik samo kap u velikom jugosl. moru, to je i razumljivo da se odjednom ne može da postigne mnogo, ako nemamo ljudi, koji će zagovarati naše interese i koji će dokazati značaj našeg mjestišta kao i zasluge njegovih mještana za opće narodno dobro.

Konstruktivan rad u svim pravcima nosi sreću, a destruktivan na štetu je i države i pojedinca.

Tanko mi platno na razboji!

Maško mi dete na raci le-le,

Maško mi dete na raci-i!

Če ti je pratam fnuka ti le-le,

Če ti ja pratam fnuka-i!

Fnuka ti bela Marija le-le,

Fnuka ti bela Marija-i!

pjeva se u Hrv. Primorju, a napose u Selcima: Paval je Pavel je sestru na pir zval. Pridi ti pridi sestrice na pir moj! Neću ja neću pratac moj, neću ja neću na pir tvoj itd.

Mnoge maćedonske pjesme iz Mo-

rihovih pjevaju se u cijelini u Primorju, Istri, na otocima i Dalmaciji. Isto tako iz Ohrida. Nema toga mjestišta u Primorju gdje se ne pjeva posve slična pjesmi maćedonskoj »Ljuljala je Janka spahino detešće«, a koja u nas glasi: »Zibala Ane Pavla detića. — U našim selima Gromišćine i Rešćine kao i Vinodola i Bodulije čućete bezuvjetno narodnu pjesmu: »Sunce zajde meju dve planine, Mej Planinah jena voda hladna, Pokraj vode zelena livada, Na livadi zeleni se trava, A na travi moja juba leži Od jubavi od teške bolesti.«

Maćedonski tekst glasi (iz Tetova):

«Ajde slánce zajde medju dve planine

Nane mori, medju dve planine.

Ajde u planine zelena livada,

Nane mori, zelena livada.

Ajde u livadi dva bela čadora,

STRANE FLOTE U NAŠIM VODAMA

Prema dobivenim informacijama posjetiće Šibenik dne 22. o. mj. engleska flota. — Dne 25. o. mj. međutim posjetiće naš Šibenik, po prvi put iz oslobodenja i talijanska ratna flota, koja se sastoji od 2 velike krstarice od 8000 tona i 3 razarača i ostaće do 28. o. mj.

Naknadno, t. j. u vremenu od 8 do 12. augusta, posjetiće Šibenik talijanski ratni škol. brod »San Giorgio« na kojem se nalaze pitomci oficirske pomorske akademije.

Načelnik prosvj. odjeljenja g. N. Stipčević nalazio se jučer na prolasku u Šibenik.

G. Dr. M. Kožul bivši ministar građ. prispije u Šibenik gdje će se zadržati par dana.

U nedjelju 24. ov. mj. obaviće se svečano ustoličenje novog dekana stolnog kaptola kanonika don Ivana Bjažića, koji dolazi na mjesto nedavno preminulog blpok. Tambića.

Dugogodišnji predsjednik Trgov. Udrženja g. Ivan Žaja imenovan je ovih dana predsjednikom Rotary Cluba u Šibeniku. Čestitamo!

ŠTEDNJA VODE U ŠIBENIKU

Gradsko poglavarstvo u Šibeniku posebnim oglasom, obzirom na poticanje pitke vode u gradu, opravdano zabranjuje svaku suvišno i nepotrebno razlijevanje vode, kao zalijevanje vrtova sa gumenim cijevima, hlađenje pića, upotrebu vodoskoka it. d.

Prekršitelji kazniće se sa globom od 400 Din za prvi put

TRGOVINA POKUĆSTVA

Stj. Karković - Šibenik

ŽIGON IDUG

prodaja koža i svake vrste cipela
ŠIBENIK (DALM. CIJA)

Nane mori, dva bela čadora.

Ajde pot čadori sevdal bole leži,

Nane mori, sevdal bole leži.

Ajdè ga zbole zupče sramljio,

Nane mori, zupče sramljio.

Ajde vikajte go Giče berberčeto,

Nane mori, Giče berberčeto.

Ajde vikajte go Giče berberčeto.

Ajde neka zeme klešti bormajlje.

Nane mori, klešti bormajlje.

Ajde da izvadi zupče sramljio,

Nane mori zupče sramljio.

Naređena lirska maćedonska pjesma nosi sva obilježja naših narodne primorsko-istarske-dalmatinske narodne lirske pjesme i ukoliko, čeznuće i pregaranje.

4). Karakter našeg

Is

trana i Dalmatinaca se

nogočem

posvema poklapa sa

čedonca. — Čakavac

neizmernosti, voli pri

svoja čuvstva i osjećaje, a

Proslava medj. zadrugarskog dana u Splitu

Kao svake godine, tako je i ove proslavljen ovaj veliki dan, nazvan također i danom mira.

Moramo konstatovati, da je ove godine proslavi sudjelovalo veoma malo zadrugara iz Splita, naime samo 16 ljudi.

Iako je ova proslava bila najavljena preko novina, a i posebnim pozivima, proslavi je sudjelovalo ovačko mali broj, jer zadrugari nijesu ni najmanje zadovoljni zadrugarskim prilikama u Splitu.

Kada se povratimo samo jednu godinu natrag svaki svijestan zadrugar mora priznati „fijasko“.

Slaviti međunarodni zadrugarski dan, a da ni u samom Splitu nijesu uređene međusobne zadrugarske veze, inkopabilno je. Zato do koga je neka od maha poradi, da se čim prije u samome gradu Splitu uspostavi potrebna harmonija među zadrugama, a to se može postići tek onda, kada se ne budu podcijenjivale one zadruge, koje nijesu u članstvu x. y. saveza itd.

Nadasve treba politiku odijeliti od zadrugarstva, jer mi najbolje znademo do čega je naše saveze dovela politika.

Iz uredništva: Poradi velikog broja adresanata, kojima će se naš list dostaviti, što je sve skopčano se velikim izdacima, ne želeći tako zalaziti u veće troškove, odlučili smo, da naš list za sada izlazi samo jedan put sedmično. Ovo donosimo cij. javnosti značja radi. Molimo gospodu koja ne misle naš list primati da nam ga odmah izvole povratiti.

Ostale molimo da nam pretplatu doznače.

U »Novostima« i »Jug. Lloyd«, prije nekoliko dana, izšla je pogrešna vijest, da se je obrazovao redakcioni odbor našeg lista, u koji su ušli g.g.: prof. Ležaić, Dr Smolčić i Dr Ilijadica. Naš list nema nikakvog redakcionog odbora.

Ante Bedrica - Šibenik
prodaja cipela

TRGOVACKA KUĆA

Dr. Marko Tarle — ŠIBENIK
VELEPRODAJA ŽITARICA, BRAŠNA I KOLOMIJALA
OTPREMNIČKI ODIO
TELEFON BR. 86

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK
Brzojavi: Jadroplov

Vrši redovitu parobrodarsku službu u svim pravcima Jadranskog mora. — Dnevna parobrodarska veza sa svim kupališnim i lječilišnim mjestima Jugoslovenske obale. — Brza parobrodska služba iz Sušaka za Dalmaciju i obratno. — Turistička putovanja za Dalmaciju i Grčku, uključivo vožnju, hranu i kabinu, uz u-mjerene cijene. Prvoklasni putnički parobrodi - dobra posluga - odlična hrana.

Prospekti i upute daje: Direkcija u Sušaku, sve njezine agencije i svi važniji putnički uredi tu i inozemstva.

VEĆI BLAGDAN za svaku pravu zadržnu ustanovu, NIJE VIJALA nikakva zastava.

Dakle, kako vidimo, u zadržnom pokretu u Splitu glavniju ulogu igra ušpomena na „senjske“ žrtve, nego međunarodni zadrugarski dan.

Zadrugar

Nar. poslanik g. Ante Mastrović održao je 26 skupština JRZ u Makarskom srezu

Prošlih dana u Makarskom srežu poslanik g. Ante Mastrović održao je 26 sastanaka svojih birača koji su se pretvorili u skupštine JRZ. Nakon političkog referata g. Mastrovića, prisluškane su jednoglasno zaključili da stupaju u JRZ, pristupivši potom biranju odbora stranke. Sa svih skupština poslani su pozdravni telegrami predsjedniku g. Dr. Stojadinoviću i ministru g. Dr. Niki Novakoviću. U JRZ. pristupili su mnogi članovi JNS kao i mnoge pristaše članovi banovinskog odbora ove stranke iz makarskog sreža, i to gg.: Ivan Sikavica trž. iz Baške Vode, Luka Kragić, obrtnik iz Makarske, Don Marko Devčić župnik iz Podgore, Ante Radomiljac,

Prapatnica, i Mihace.

HOTEL i RESTAURACIJA

„SLAVIJA“
M. JOZEVIC

S P L I T

Zašto nazaduje splitski Hajduk?

Nekako u isto vrijeme kad su daci dobili svjedodžbu za svoj godišnji rad u školi i naši futbalisti klubovi dobili su godišnje ocjene za svoj rad na zelenom polju u minuloj sezoni. Svi primorski sportiste bili su upravo preneraženi, što je jedini predstavnik primorskog fudbala pao na tablici državnog prvenstva sa drugog mjestu, na kojem je bio prošle god., na sedmo! Neuspjeh je tako velik i očigledan, da ne bi trebalo objašnjenja za to, ali pošto naši primorski dnevnici nadoje, da zbune naše sportiste izobličujući činjenice, potrebno je da i mi kažemo o tome koju riječ. Ne može se ovako golemi neuspjeh opravdati kažnjavanjem i bolestima igrača kao i nesrećom, koja prati samo »Hajdukove« igrače, kad se ovi nalaze pred protivničkim vratima. Svaki dječak, koji se bavi sportom zna dobro, da svaki bolji klub, a pogotovo jedan ligasti mora da ima veliki broj izvrsnih rezervnih igrača, koji mora da su u svaku dobu pripravljeni da zamjene igrače. I tima. Prema tome smješno je kad nas se tjesi takvim pravdanjem, koje ne može da uvjeri čak ni one koji ne misle svojom glavom. Da vidimo dakle koji bi bili to uzroci, koji su našeg negdašnjeg jugoslovenskog prvaka srozali u društvo kandidata za ispadanje iz lige najboljih klubova.

KAMPANJA SEPARATISTA
Čuveni splitski sportista - separatista, negdašnje desno krilo »Hajduka«, danas tajnik jedne b. HSS političke organizacije i sportski saradnik jednog splitskog dnevnika, već pune 4 godine svira na uzbunu tražeći da se iz »Hajduka« uklone svi nestručnjaci. To je bilo u isto vrijeme, kad se je iz Krešimirove ulice radilo i rukama i nogama, da se uprave svih splitskih klubova očiste od svih Jugoslovena, pa ma ti Jugosloveni volili svoje klubove kao oči u glavi. U našem slu-

(nastavljeno)

+ Vilim Šafranko

U Zagrebu, gdje je otišao da nađe lijeka za ublaženje svoje bolesti, preminuo je poznati patriota g. Vilim Šafranko.

Na splitskim ulicama već godinama rado se viđala njegova pojova, koja je svojom temperamentnošću, ali i poznatom dobrotom i plemenitošću sudjelovala u svim političkim utakmicama.

Pok. Šafranko bio je poznat, kao čovjek koji je nepokolebivo stajao na unitarističko — jugoslovenskoj liniji, a koji je to svoje nacionalno i političko vjerovanje uvek ispovedao otvoreno i muški i u danima, kada to nije bilo lako.

On spada u red onih retkih i čestitih karaktera, koji su se suprotstavljali muški svakom zлу, bez obzira na lične stvari i nedaće koje bi ih zbog toga mogle da snadu.

Oplakuju ga supruga Mery; sin Dušan, kćer Danica, ostala rodbina i brojni prijatelji.

Neka mu je laka zemlja i spomen.

Iz Biograda

Promet stranaca.

Iako je ova sezona počela na izgled rđavo, svi znakovi pokazuju da će premašiti sve dosadanje. Već sada u poredbi s lanskom je daleko bolja. Dok je lanske godine bilo u junu i julu samo 131 stranaca, danas ih ima u Biogradu 359, a do konca ovoga mjeseca biće ih preko 400. Prijave svakodnevno stižu, pa je tako najavljen dolazak grčkog ambasadora u Berlinu i dvije grupe: jedna iz Njemačke (Frakfurt na Majni), a druga iz Švajcarske (St. Gallen) koji dolaze na nekoliko dana sa velikim autobusima.

Danas, 11. jula, ima u »Iliriji« 120, u Velebitu 35, u Evropi 19, te po privatnim stanovima 33 gosta. Osim toga ovde je na ljetovanju kolonija ruskih Sokola iz Beograda, koja broji 52 člana.

Po narodnostima na prvo mjesto dolaze Jugoslaveni (149), na drugo mjesto Rusi (55), na treće Česi (42), te 5 Švicara, 5 Njemaca i 1 Talijan.

U samom mjesecu junu bio je 181 gost u Biogradu, i to 142 Jugoslavena i 39 inostranaca, a u julu je od prvog do jedanaestog došlo 168. Među njima 118 jug. i 50 inostranaca.

Od Jugoslavena na prvo mjesto dolaze gosti iz Savske ban. (73), na drugo grad Beograd (50), a na treće mjesto Dunavska ban. (31).

Od poznatijih gostiju, tu su gđa Ullmanski, supruga bivšeg ministra, te gđa Stari, supruga Čehoslovačkog ministra Stari-a, i g. M. Šepet član zagrebačke Opere.

Venečijanska noć.

U nedjelju, 10. VII 1938., priređena je na kupalištu »Venečijanska noć«. Priredba je odlično uspjela, ali ne kao »Venec. noć«, već kao ples u Solinama. Nisu krivi priredilači što ta priredba nije imala nijedne karakteristike »Venec. noći«, već bura, koja se razmahala tog dana, Istina nešto je pred veće popustila, ali ne toliko da bi bila ugodna vožnja po moru. Bila je zima pa su se posjetiovi ograničili samo na uništavanje jela i pića, te dabome na... plešanje.

To valja i jest razlog što se malo jevalo a ipak je bilo raspoloženja. Bife je bio savršen, a posluga bržeg bura, glazba ih je upotpunjivala a ples uveličavao. U glavnom rezimu te večeri za pojedince i cijelinu bio bi ovaj:

„Gde se jede, pije, tu sam prvi ja, Kad se uz to pleše za mene se M. zna.“

Smrt g. Ante Jelića posjednika

Pred nekoliko dana umro je u Zagrebu ovdašnji vlasnik hotela »Velebit«. Sprovod je obavljen u Biogradu gdje je pokopan u obiteljsku grobnicu.